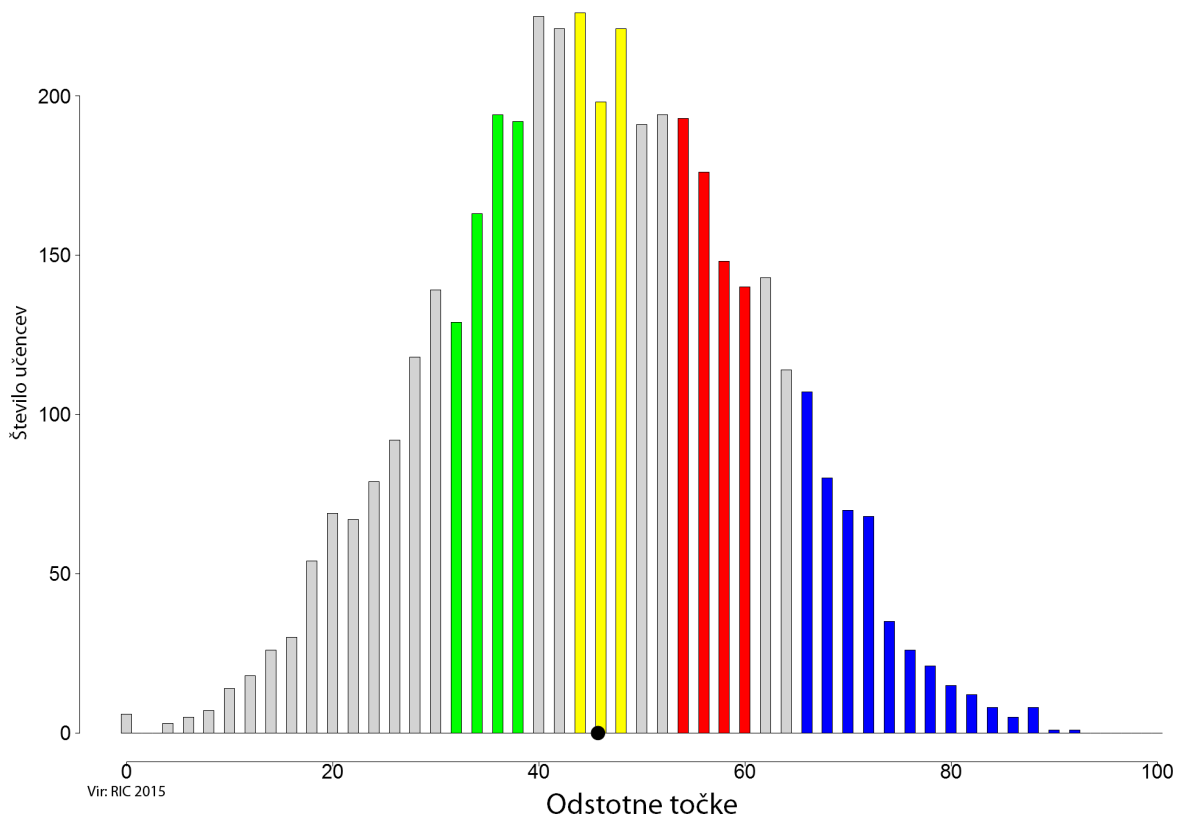

Predmetna komisija za domovinsko in državljansko kulturo in etiko

Opisi dosežkov učencev 9. razreda pri NPZ-ju

Slika: Porazdelitev točk pri domovinski in državljanski kulturi in etiki, 9.razred

Naloge:

1, 4.a, 6.b, 9.b, 13.b, 16.a, 18.a, 21.a, 24.a, 25.a

Vsebine:

Posameznik in življenje v skupnosti, Aktivno državljanstvo in demokracija in Etika in življenje v prihodnosti

Učenci (učni cilj – vsebina naloge):

- razumejo, da se skupnost državljanov z ustavo dogovori za osnovna načela, po katerih urejamo skupne zadeve – ustavna omejitev pravice do zbiranja in združevanja (naloga **1**);
- spoznavajo, zakaj je pomembno, da oblast deluje javno. Znajo povezati pojme demokracija, javnost in odgovornost – pravica do svobodnega izražanja mnenj (naloga **4.a**);
- prepoznavajo naloge, ki jih opravljajo posamezne veje oblasti, in razmerja med njimi. Prepoznavajo dolžnosti in odgovornosti teh nosilcev – načelo, da ima oblast ljudstvo (naloga **6.b**);
- spoznajo postopke, po katerih so izvoljeni nosilci oblasti – trajanje mandata Državnega zbora (naloga **9.b**);
- spoznavajo osnovne cilje in simbole EU – himna Evropske unije (naloga **13.b**);
- spoznajo vlogo vrednot v ravnanju posameznika – oznaka, da proizvod ni bil testiran na živalih (naloga **16.a**);
- v *Ustavi Republike Slovenije* prepoznavajo človekove pravice – ustavna prepoved spodbujanja k nasilju (naloga **18.a**);
- spoznavajo aktivnosti in gibanja za rešitev vprašanj (npr. pomoč ljudem, prizadetim v vojnah ali nesrečah, tehnološke rešitve, organizacije, kot je Greenpeace, itd.). Razvijajo motivacijo in stališča do aktivnosti in gibanj – sončna elektrarna (naloga **21.a**);
- razvijajo sposobnost za etični premislek in razumejo vrednostno usmeritev, na kateri temeljijo človekove pravice – osebni pogum in zavarovanje žrtve (naloga **24.a**);
- spoznavajo razvoj ideje človekovih pravic – holokavst (naloga **25.a**).

Odgovore na naloge zelenega območja so učenci iskali v besedilih in v slikovnem viru, iz življenjske bližine in v povezavi z znanjem iz drugih predmetov. Učenci znajo in razumejo temeljna dejstva.

Prevladovali so odgovori v obliki besed in enostavnih besednih zvez oziroma so jih učenci izbrali med več danimi možnostmi.

Primer: **naloga 4.a**

RUMENO OBMOČJE

Naloge:

2.a.1, 2.a.2, 12.a, 19.b, 20.a, 23.a, 24.b

Vsebine:

Posameznik in življenje v skupnosti, Aktivno državljanstvo in demokracija in Etika in življenje v prihodnosti

Učenci:

- prepoznavajo naloge, ki jih opravljajo posamezne veje oblasti, in razmerja med njimi. Prepoznavajo dolžnosti in odgovornosti teh nosilcev – članov Vlade in Državnega zbora (nalogi **2.a.1** in **2.a.2**);
- razvijajo sposobnost za preučevanje razlik v skupnosti in med skupnostmi – identifikacija družbenega problema (naloga **12.a**);
- razvijajo stališča v zvezi z globalizacijskimi vprašanji – obnovljivi viri energije in vrsta izkoriščanja (nalogi **19.b** in **20.a**);
- razvijajo motivacijo in stališča do aktivnosti in gibanj – *Tradicionalni slovenski zajtrk* (naloga **23.a**);
- se seznanjajo z ustanovami, ki skrbijo za varovanje človekovih pravic – institucionalna pomoč ob medvrstniškem nasilju (naloga **24.b**).

Naloge rumenega območja zahtevajo, da učenci razumejo probleme, ki so jim časovno in prostorsko blizu, in izkazujejo splošno izkušensko znanje.

Z izjemo dveh nalog so učenci tvorili odgovore samostojno, brez virov pomoči (brez besedil, slik, grafov ipd.).

Primer: **naloga 19.b**

RDEČE OBMOČJE

Naloge:

5.a, 11.a, 16.b, 19.a, 23.b

Vsebine:

Posameznik in življenje v skupnosti, Aktivno državljanstvo in demokracija in Etika in življenje v prihodnosti

Učenci:

- spoznavajo razliko med združevanjem državljanov na podlagi skupnih interesov (društva, zveze, organizacije ipd.) in skupnih političnih ciljev (stranke) – politična stranka (naloge **5.a**);
- prepoznavajo demokracijo v svojem ožjem okolju – neposredna demokracija v šoli (naloge **11.a**);
- spoznajo vlogo vrednot v ravnanju posameznika – prepoved testiranja na živalih (naloge **16.b**);
- razvijajo stališča v zvezi v globalizacijskimi vprašanji – obnovljivi viri energije in lakota kot družbeni problem (naloge **19.a** in **23.b**).

Reševanje nalog rdečega območja zahteva od učencev uporabo zahtevnejših miselnih procesov. Učenci pri nalogah izkazujejo uporabo temeljnih pojmov v različnih življenjskih situacijah, razumevanje vzročno-posledičnih povezav in znajo argumentirati sprejemanje družbeno političnih odločitev.

Primer: **naloge 11.a**

Naloge:

3.a, 4.b, 8.a, 11.b, 13.a, 15.b, 17, 20.b, 20.c, 21.b, 22.a

Vsebine:

Posameznik in življenje v skupnosti, Aktivno državljanstvo in demokracija in Etika in življenje v prihodnosti

Učenci:

- spoznajo postopke, po katerih so izvoljeni nosilci oblasti – neposredne volitve (naloga **3.a**);
- spoznavajo, zakaj je pomembno, da oblast deluje javno. Znajo povezati pojme demokracija, javnost in odgovornost – nadzor nad porabo javnih sredstev (naloga **4.b**);
- prepoznavajo dolžnosti in odgovornosti nosilcev oblasti – identifikacija družbenega problema (naloga **8.a**);
- spoznavajo, kako pomembno je za državljsko skupnost, da so njeni člani aktivni – aktivno demokratično državljanstvo (naloga **11.b**);
- spoznavajo osnovne cilje in simbole EU – simboli Evropske unije (naloga **13.a**);
- na primerih spoznajo vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje – sedež Evropskega parlamenta (naloga **15.b**);
- se seznanijo s pojmom etika oziroma etična načela in vrednote. Spoznajo vlogo vrednot v ravnanju posameznika – pomoč socialno ogroženim (naloga **17**);
- razvijajo stališča v zvezi v globalizacijskimi vprašanji – dolgoročne posledice izkoriščanja in družbena odgovornost za preprečevanje izkoriščanja (nalogi **20.b** in **20.c**);
- spoznavajo aktivnosti in gibanja za rešitev vprašanj (npr. pomoč ljudem, prizadetim v vojnah ali nesrečah, tehnološke rešitve, organizacije, kot je Greenpeace, itd.). Razvijajo motivacijo in stališča do aktivnosti in gibanj – spodbujanje rabe alternativnih virov energije (naloga **21.b**);
- razvijajo stališča v zvezi z ekonomskimi pravicami – ekonomska diskriminacija žensk (naloga **22.a**).

Naloge v modrem območju preverjajo kompleksnejše znanje o družbeno-političnih procesih, ki ne izhajajo iz konkretnih življenjskih izkušenj učencev. Naloge zahtevajo etično presojo, abstrakcijo in kritično refleksijo družbenih pojavov, ki jih učenci podajajo v obliki zapisa daljšega odgovora.

Primer: **naloga 4.b**

Naloge:

2.b, 3.b, 5.b, 6.a, 7, 8.b, 8.c, 9.a, 10, 12.b, 14.a, 14.b, 15.a, 15.c, 18.b, 22.b, 25.b

Vsebine:

Posameznik in življenje v skupnosti, Aktivno državljanstvo in demokracija in Etika in življenje v prihodnosti

Učenci:

- pridobijo spoznanja o demokratičnem postopku pred volitvami, na njih in po njih – uveljavljanje volilne pravice v tujini (naloga **2.b**);
- spoznavajo politične pravice državljana – aktivna in pasivna volilna pravica (naloga **3.b**);
- spoznavajo razliko med združevanjem državljanov na podlagi skupnih interesov (društva, zveze, organizacije ipd.) in skupnih političnih ciljev (stranke) – civilna družba (naloga **5.b**);
- prepoznavajo naloge, ki jih opravljajo posamezne veje oblasti, in razmerja med njimi. Prepoznavajo dolžnosti in odgovornosti teh nosilcev – delitev oblasti kot načelo demokracije (naloga **6.a**);
- v *Ustavi Republike Slovenije* prepoznajo človekove pravice – pravice avtohtone narodne skupnosti na ozemlju Republike Slovenije (naloga **7**);
- prepoznavajo norme in postopke demokratičnega odločanja – replika (naloga **8.b**);
- razlikujejo med koalicijo in opozicijo v državnem zboru – pristojnosti koalicije in opozicije (naloga **8.c**);
- spoznajo postopke, po katerih so izvoljeni nosilci oblasti – volitve v Državni zbor (naloga **9.a**);
- razume pomen državnih simbolov – vloga državnega grba na dokumentih (naloga **10**);
- spoznavajo pomen strpnosti in medsebojnega spoštovanja za kulturo sobivanja – prepoznavanje vrednot (naloga **12.b**);
- spoznajo odločanja v Evropski uniji in njene glavne ustanove – Evropski parlament in demokratičnost institucij EU (nalogi **14.a** in **14.b**);
- na primerih spoznajo vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje – Maastrichtska pogodba in volitve v Evropski parlament (nalogi **15.a** in **15.c**);
- razvijajo sposobnost za argumentiranje, ki temelji na etičnih načelih vgrajenih v človekove pravice – poznavanje *Ustave Republike Slovenije* (naloga **18.b**);
- razvijajo stališča v zvezi z ekonomskimi pravicami – feminiziran poklic (naloga **22.b**);
- spoznavajo razvoj ideje človekovih pravic – dokumenti o človekovih pravicah (naloga **25.b**).

V območju nad modrim so naloge, ki preverjajo znanja o izbranih konceptih in poznavanje temeljnih dokumentov (npr. *Ustava Republike Slovenije*, mednarodni dokumenti o človekovih pravicah) ter evropskih integracijskih procesov.

Od učencev zahtevajo uporabo zahtevnejših miselnih procesov – sintezo, analizo in vrednotenje.

Manj uspešno so rešene naloge, ki zahtevajo daljšo opisno primerjavo dveh pojmov.

Primer: **naloga 14.b**

Preglednica: Specifikacijska tabela, domovinska in državljanska kultura in etika, 9. razred

Naloga	Točke	Področje	Cilj – učenec	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Območje	
1	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Razume, da se skupnost državljanov z ustavo dogovori za osnovna načela, po katerih urejamo skupne zadeve.	T	II	zeleno	
2	2.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Prepoznava naloge, ki jih opravljajo posamezne veje oblasti, in razmerja med njimi ter dolžnosti in odgovornosti teh nosilcev.	T	II	rumeno
	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Prepoznava naloge, ki jih opravljajo posamezne veje oblasti, in razmerja med njimi ter dolžnosti in odgovornosti teh nosilcev.	T	II	rumeno	
2	2.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Pridobi spoznanja o demokratičnem postopku pred volitvami, na njih in po njih.	T	II	nad modrim
	3.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spozna postopke, po katerih so izvoljeni nosilci oblasti.	T	II	modro
3	3.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spoznava politične pravice državljana.	T	III	nad modrim
4	4.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spoznava, zakaj je pomembno, da oblast deluje javno. Znajo povezati pojme demokracija, javnost in odgovornost.	T	III	zeleno
	4.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spoznava, zakaj je pomembno, da oblast deluje javno. Zna povezati pojme demokracija, javnost in odgovornost.	T	III	modro
5	5.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spoznava razliko med združevanjem državljanov na podlagi skupnih interesov (društva, zveze, organizacije ...) in skupnih političnih ciljev (stranke).	T	III	rdeče
	5.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spoznava razliko med združevanjem državljanov na podlagi skupnih interesov (društva, zveze, organizacije ...) in skupnih političnih ciljev (stranke).	T	III	nad modrim
6	6.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Prepoznava naloge, ki jih opravljajo posamezne veje oblasti, in razmerja med njimi ter dolžnosti in odgovornosti teh nosilcev.	T	III	nad modrim
	6.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Prepoznava naloge, ki jih opravljajo posamezne veje oblasti, in razmerja med njimi ter dolžnosti in odgovornosti teh nosilcev.	T	II	zeleno
7	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	V <i>Ustavi Republike Slovenije</i> prepoznava človekove pravice.	T	II	nad modrim	
8	8.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Prepoznava dolžnosti in odgovornosti nosilcev oblasti.	T	I	modro
	8.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Prepoznava norme in postopke demokratičnega odločanja.	T	II	nad modrim
	8.c	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Razlikuje med koalicijo in opozicijo v državnem zboru.	T	III	nad modrim
9	9.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spozna postopke, po katerih so izvoljeni nosilci oblasti.	T	I	nad modrim
	9.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spozna postopke, po katerih so izvoljeni nosilci oblasti.	T	I	zeleno
10	1	Posameznik in življenje v skupnosti	Razume pomen državnih simbolov.	T	III	nad modrim	
11	11.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Prepoznava demokracijo v svojem ožjem okolju.	T	II	rdeče
	11.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spoznava, kako pomembno je za državljansko skupnost, da so njeni člani aktivni.	T	II	modro
12	12.a	1	Posameznik in življenje v skupnosti	Razvija sposobnost za proučevanje razlik v skupnosti in med skupnostmi.	T	II	rumeno
	12.b	1	Posameznik in življenje v skupnosti	Spoznava pomen strpnosti in medsebojnega spoštovanja za kulturo sobivanja.	T	II	nad modrim

Naloga	Točke	Področje	Cilj – učenc	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Območje	
13	13.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spoznava osnovne cilje in simbole EU.	T	I	modro
	13.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spoznava osnovne cilje in simbole EU.	T	I	zeleno
14	14.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spozna odločanja v Evropski uniji in njene glavne ustanove.	T	I	nad modrim
	14.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Spozna odločanja v Evropski uniji in njene glavne ustanove.	T	III	nad modrim
15	15.a	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Na primerih spozna vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje.	T	I	nad modrim
	15.b	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Na primerih spozna vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje.	T	I	modro
	15.c	1	Aktivno državljanstvo in demokracija	Na primerih spozna vpliv članstva Slovenije v EU na vsakdanje življenje.	T	II	nad modrim
16	16.a	1	Posameznik in življenje v skupnosti	Spozna vlogo vrednot v ravnanju posameznika.	T	I	zeleno
	16.b	1	Posameznik in življenje v skupnosti	Spozna vlogo vrednot v ravnanju posameznika.	T	III	rdeče
17	1	1	Posameznik in življenje v skupnosti	Se seznanj s pojmom etika oziroma etična načela in vrednote. Spozna vlogo vrednot v ravnanju posameznika.	T	III	modro
18	18.a	1	Posameznik in življenje v skupnosti	V <i>Ustavi Republike Slovenije</i> prepoznava človekove pravice.	T	I	zeleno
	18.b	1	Posameznik in življenje v skupnosti	Razvija sposobnost za argumentiranje, ki temelji na etičnih načelih, vgrajenih v človekove pravice.	T	I	nad modrim
19	19.a	1	Etika in življenj v skupnosti	Razvija stališča v zvezi v globalizacijskimi vprašanji.	T	III	rdeče
	19.b	1	Etika in življenj v skupnosti	Razvija stališča v zvezi v globalizacijskimi vprašanji.	T	II	rumeno
20	20.a	1	Etika in življenj v skupnosti	Razvija stališča v zvezi v globalizacijskimi vprašanji.	T	I	rumeno
	20.b	1	Etika in življenj v skupnosti	Razvija stališča v zvezi v globalizacijskimi vprašanji.	T	III	modro
	20.c	1	Etika in življenj v skupnosti	Razvija stališča v zvezi v globalizacijskimi vprašanji.	T	III	modro
21	21.a	1	Etika in življenj v skupnosti	Spoznava aktivnosti in gibanja za rešitev vprašanj (npr. pomoč ljudem, prizadetim v vojnah ali nesrečah, tehnološke rešitve, organizacije, kot je Greenpeace, itd.). Razvija motivacijo in stališča do aktivnosti in gibanj.	T	I	zeleno
	21.b	1	Etika in življenj v skupnosti	Spoznava aktivnosti in gibanja za rešitev vprašanj (npr. pomoč ljudem, prizadetim v vojnah ali nesrečah, tehnološke rešitve, organizacije, kot je Greenpeace, itd.). Razvija motivacijo in stališča do aktivnosti in gibanj.	T	III	modro
22	22.a	1	Etika in življenj v skupnosti	Razvija stališča v zvezi z ekonomskimi pravicami.	T	II	modro
	22.b	1	Etika in življenj v skupnosti	Razvija stališča v zvezi z ekonomskimi pravicami.	T	II	nad modrim
23	23.a	1	Etika in življenj v skupnosti	Razvija motivacijo in stališča do aktivnosti in gibanj.	T	II	rumeno
	23.b	1	Etika in življenj v skupnosti	Razvija stališča v zvezi v globalizacijskimi vprašanji.	T	II	rdeče
24	24.a	1	Etika in življenj v skupnosti	Razvija sposobnost za etični premislek in razume vrednostno usmeritev, na kateri temeljijo človekove pravice.	T	II	zeleno
	24.b	1	Etika in življenj v skupnosti	Seznanja se z ustanovami, ki skrbijo za varovanje človekovih pravic.	T	I	rumeno
25	25.a	1	Etika in življenj v skupnosti	Spoznava razvoj ideje človekovih pravic.	T	I	zeleno
	25.b	1	Etika in življenj v skupnosti	Spoznava razvoj ideje človekovih pravic.	T	II	nad modrim

LEGENDA:

Naloge: zapisana oznaka vsakega vprašanja/dela naloge/naloge; povzeto po preizkusu znanja, *Navodilih za vrednotenje* in programu za e-vrednotenje

Točke: zapisano maksimalno število točk vprašanja/dela naloge/naloge

Vsebine/Cilji – učenec: zapisana vsebina/cilj, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Učnem načrtu*

Standardi znanja: zapisan standard znanja, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; M – minimalni, T – temeljni; povzeto po *Učnem načrtu*

Taksonomske stopnje (po Bloomu): zapisana taksonomska stopnja vprašanja/dela naloge/naloge; I – znanje in prepoznavanje, II – razumevanje in uporaba, III – analiza in sinteza ter vrednotenje

Območje: zapisno območje, v katerega se je uvrstilo vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Opisih dosežkov učencev 9. razreda pri NPZ-ju iz domovinske in državljske kulture in etika*

1. Preberi besedili in odgovori na vprašanje.

Besedilo 1

**42. člen Ustave Republike Slovenije
(pravica do zbiranja in združevanja)**

Zagotovljena je pravica do mirnega zbiranja in do javnih zborovanj.

Vsakdo ima pravico, da se svobodno združuje z drugimi.

Zakonske omejitve teh pravic so dopustne, če to zahteva varnost države ali javna varnost ter varstvo pred širjenjem nalezljivih bolezni. /.../

Besedilo 2

Protestni shod se je ob koncu sprevrgel v nasilno divjanje manjših skupin protestnikov po mestu. Ko se je del njih odpravil proti stavbi občine, je posredovala policija.

Razloži, zakaj je pri protestnem shodu, opisanem v besedilu 2, prišlo do posredovanja policije, čeprav Ustava Republike Slovenije zagotavlja pravico do zbiranja in združevanja. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

2. a) Smiselno poveži pojme med obema stolpcema. Na črto pred pojem v levem stolpcu napiši ustrezno črko iz desnega stolpca.

_____ Vlada

_____ Državni zbor

A sodnik

B minister

C svetnik

D poslanec

E ravnatelj

(2 točki)

2. b) Mateja je slovenska državljanica. Trenutno živi in dela v tujini. Želi voliti na državnoborskih volitvah v Sloveniji, vendar se ne more pravočasno vrniti v domovino. Na črti zapiši, kako lahko svojo volilno pravico kljub temu uveljavi v tujini.

(1 točka)

(Vir besedila 1: <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/>.)

Besedilo 2 prirejeno po: http://www.siol.net/novice/slovenija/2012/11/maribor_franc_kangler_protest.aspx.)

3. a) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Župan občino predstavlja in zastopa. Sklicuje in vodi seje, na katerih deluje občinski svet, nima pa pravice glasovanja. Tudi župana volijo volivci neposredno, in sicer hkrati z rednimi volitvami v občinski svet.

Razloži, kaj pomeni, da župana volivci volijo neposredno. Odgovor zapiši na črti.

(1 točka)

3. b) Opiši razliko med pojmom aktivna in pasivna volilna pravica. Odgovor zapiši na črte.

(1 točka)

4. a) Zakaj ima javnost možnost svobodnega ustvarjanja in izražanja mnenj o ravnanju javnih organov? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Ker je eno od načel demokracije nadzor nad civilno družbo.
- B Ker je eno od načel demokracije nadzor nad državljani.
- C Ker je eno od načel demokracije nadzor vsakogar nad vsakomer.
- D Ker je eno od načel demokracije javno delovanje oblasti.

(1 točka)

4. b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

»Eno od osnovnih načel funkcioniranja zdrave družbe, ko mora zagotovo biti prvi zglede država sama, je poštenost /.../. V demokratičnih družbah mora zato biti javnosti dana možnost, da si sama ustvari mnenje o ravnanju javnih organov, njenih uslužbencev in nosilcev javnih funkcij /.../.«

Utemelji, zakaj je pomembno, da država nadzira porabo javnih sredstev. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

5. a) Obkroži črko pred trditvijo, ki praviloma opredeljuje osnovni cilj politične stranke.

- A Politična stranka je skupina ljudi, ki jo zanimajo politične teme.
- B Politična stranka je organizirana skupina ljudi, ki ima kulturni program.
- C Politična stranka je skupina ljudi, ki si prizadeva za pravice brezposelnih.
- D Politična stranka je organizirana skupina ljudi, ki si prizadeva priti na oblast.

(1 točka)

5. b) Na črti zapiši, zakaj je civilna družba pomembna v demokratičnih družbah.

(1 točka)

6. Preberi besedilo in reši nalogo.

3. člen Ustave Republike Slovenije

V Sloveniji ima oblast ljudstvo. Državljanke in državljani jo izvršujejo neposredno in z volitvami, po načelu delitve oblasti na zakonodajno, izvršilno in sodno.

6. a) Pojasni, zakaj je načelo delitve oblasti pomembna sestavina demokracije. Odgovor napiši na črte.

(1 točka)

6. b) Kaj pomeni, da ima v Sloveniji oblast ljudstvo? Obkroži črko pred pravilno trditvijo.

- A Način odločanja, kjer predsednik države vlada v imenu ljudstva.
- B Način odločanja, kjer predsednik vlade odloča v imenu ljudstva.
- C Način odločanja, kjer vsi državljani odločajo o vsakem političnem vprašanju.
- D Način odločanja, v katerem državljani z glasovanjem izrazijo svojo voljo.

(1 točka)

7. Oglej si sliko 1 in odgovori na vprašanje.

Slika 1

Katero pravico Republika Slovenija zagotavlja z javnimi dvojezičnimi napisi? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

(Vir besedila: <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/>.)

Vir slike 1: <http://www.google.si/search?q=dvojezi%C4%8Dni+napisi+v+sloveniji&hl=sl&tbo=u&tbn=isch&source=univ&sa=X&ei=3fvqUIPoFIKM0wXQpoDAAw&ved=0CCKQsAQ&biw=1024&bih=482.>)

8. Preberi besedilo in reši nalogo.

Nam vsake tolko kažejo kaj v parlamentu se godi,
pol pa ure in ure gledamo kup skreganih ljudi.
Se ne znajo zglihat, vse vrti se le okol replik,
ko človek jih gleda kolne, križa se, al išče štrik!

8. a) Zapiši en družbeni problem, ki ga izpostavlja besedilo. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

8. b) Pojasni pojem replika. Odgovor napiši na črte.

(1 točka)

8. c) Razloži delovanje vladne koalicije in opozicije v parlamentu.
Odgovor napiši na črte.

(1 točka)

(Vir besedila: <http://www.stlyrics.com/songs/a/adismolar5199/ajajajslovenija220214.html>.)

9. a) Kako volimo poslance v Državni zbor? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A S splošnim, enakim, neposrednim in tajnim glasovanjem.
- B S splošnim, enotnim, posrednim in tajnim glasovanjem.
- C S splošnim, enotnim, posrednim in javnim glasovanjem.
- D S splošnim, enakim, neposrednim in javnim glasovanjem.

(1 točka)

9. b) Ustava Republike Slovenije določa mandatno dobo Državnega zbora. Koliko let traja? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A 3 leta.
- B 4 leta.
- C 5 let.
- D 6 let.

(1 točka)

10. Oglej si sliko 2 in odgovori na vprašanje.

Slika 2: Grb Republike Slovenije

Pojasni, kaj označuje prisotnost grba Republike Slovenije na dokumentih. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

11. a) Navedi primer neposredne demokracije v šoli. Odgovor zapiši na črti.

(1 točka)

11. b) S primerom ponazori pojem aktivnega demokratičnega državljanstva. Odgovor zapiši na črte.

(1 točka)

12. Preberi besedilo in odgovori na vprašanji.

Murat & Jose – Zdej vem
*... postau sem jezen na folk, za vse druge krivijo,
sami pa nč ne nardijo,
postal sem jezen nase, ker sem postal tak kot ostali,
polna usta besed, kako bi spremenu svet.
Ne, ne to ni tekmovanje za miss sveta, vsi bi bli srečni, če bi bli bla, bla, bla,
ne, s tem komadom ne bom spremenu vas,
spremenu bom svet, če se bom spremenu jaz ...*

12. a) Na črto napiši en problem, ki ga izpostavlja besedilo.

(1 točka)

12. b) Na črto napiši eno vrednoto, ki jo izpostavlja pesem.

(1 točka)

(Vir besedila: <http://www.youtube.com/watch?v=Suuz-lptrll>.)

13. a) Kateri so štirje uradni simboli Evropske unije? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Zastava, himna, praznik in geslo.
- B Zastava, grb, himna in parlament.
- C Zastava, himna, geslo in potni list.
- D Zastava, himna, praznik in uniforma.

(1 točka)

13. b) Poimenuj himno Evropske unije. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

14. a) Navedi eno pristojnost, ki jo ima Evropski parlament. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

14. b) V Evropski uniji delujejo: Evropska komisija, Evropski parlament in Evropska centralna banka. Zakaj trdimo, da je Evropski parlament med naštetimi institucijami najbolj demokratičen? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

15. a) Kaj je Maastrichtska pogodba? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Pogodba, s katero je iz Evropske skupnosti nastala Evropska unija.
- B Pogodba, s katero so razdelili pristojnosti med članice Evropske unije.
- C Pogodba, s katero so vzpostavili Schengensko območje.
- D Pogodba, s katero so določili prosti pretok blaga in ljudi.

(1 točka)

15. b) V katerih treh evropskih mestih ima sedeže Evropski parlament? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Strasbourg, Bruselj in Luksemburg.
- B Haag, Bruselj in Berlin.
- C Maastricht, Pariz in Ženeva.
- D Bruselj, Praga in London.

(1 točka)

15. c) Navedi en razlog, zakaj je v Sloveniji udeležba na volitvah v Evropski parlament bistveno nižja od udeležbe na državnozborskih volitvah. Odgovor zapiši na črti.

(1 točka)

16. a) Obkroži črko pod znakom, ki označuje, da proizvod ni bil testiran na živalih.

A

B

C

D

Slike 3–6: Znaki

(1 točka)

16. b) Utemelji, zakaj je testiranje izdelkov na živalih v nekaterih državah Evropske unije prepovedano. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

17. Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Preprosta ideja: podariti hrano z daljšim rokom uporabe in jo odnesti naravnost do tistega, ki jo potrebuje. To je vsa filozofija Anine zvezdice, fundacije, ki jo je ustanovila Ana Lukner. Iz majhne pisarne za Bežigradom prerašča v vseslovensko gibanje.

V čem je pomen tovrstnih akcij za položaj socialno ogroženih ljudi? Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

(Vir slike 3: <http://www.cebelji-gradic.com/images/oblikovne>.)

Vir slike 4: <http://www.bio-farmer.si/image/data/Konoplja/hladno-stiskano/konopljino-olje>.

Vir slike 5: <http://www.skinblossom.si/wp-content/uploads/2014/07/LeapingBunny.jpg>.

Vir slike 6: Arhiv RIC.

Vir besedila: <http://www.delo.si/zgodbe/multimedija/ana-lukner-in-fundacija-anina-zvezdica.html>.)

18. Oglej si sliko 7 in odgovori na vprašanja.

Slika 7

18. a) H kakšnim dejanjem s svojimi izjavami spodbujajo dekleta na sliki 7?
Odgovor zapiši na črto.

(1 točka)

18. b) Kako se glede dejanj, ki jih prikazuje slika 7, opredeljuje Ustava Republike Slovenije? Odgovor zapiši na črto.

(1 točka)

(Vir slike 7: <http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/PoliticniSistem/URS/UstavaVStripu.>)

19. a) Katero področje oskrbovanja najbolj neposredno zadevajo obnovljivi viri energije? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Ogrevanje in hlajenje.
- B Proizvodnjo električne energije.
- C Urejanje prometa.
- D Preskrbo s hrano.

(1 točka)

19. b) Pojasni, zakaj si vedno več ljudi prizadeva za pridobivanje in uporabo obnovljivih virov energije. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

20. Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

Ameriški nacionalni odbor za delo, ki skrbi za pravice delavcev v velikih korporacijah, je v svojem poročilu zapisal, da domnevno najstniki, stari 16 in 17 let, v prenatrpanih in neprezračeni prostorih delajo več kot 15 ur dnevno. /.../ Vodilni kader v tovarni na jugu Kitajske so v poročilu obtožili, da nadzoruje in ustrahuje delavce. V majhnih sobah namreč spi 14 ljudi, za higieno pa skrbijo s pomočjo plastičnega vedra.

20. a) O kateri vrsti izkoriščanja govori besedilo? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

20. b) Zapiši eno dolgoročno posledico v besedilu opisanega izkoriščanja za človeško družbo. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

20. c) Razloži, kdo in zakaj je družbeno odgovoren za preprečevanje tovrstnega izkoriščanja. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

21. Oglej si sliko 8 in odgovori na vprašanja.

Slika 8

21. a) Imenuj naprave na sliki 8. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

21. b) S čim država spodbuja uvajanje in uporabo tehnologij za izkoriščanje alternativnih virov energije? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

22. a) Navedi en razlog, zakaj so ženske za enako delo v povprečju manj plačane od moških. Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

22. b) Navedi en poklic, ki velja za feminiziran. Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

(Vir slike 8: http://www.123rf.com/photo_13539409.)

23. a) Na črti zapiši en razlog za uvedbo akcije Tradicionalni slovenski zajtrk v vrtcih in šolah.

(1 točka)

23. b) Na črto napiši eno posledico lakote za prebivalstvo, ki jo trpi.

(1 točka)

24. Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

V Bangkoku je ulični vogal, kjer se občasno odvijajo ulični boji med skupinami fantov. Nekega dne se je skupina fantov iz šole strojništva spravila na fanta iz druge šole. /.../ Ubogi fant je tekel za življenje. Prišel je do majhne trgovine. /.../ Prodajalec je hitro odprl zadnja vrata svoje prodajalne in spustil fanta, da se je izmuznil skozi nje. Dovolil mu je, da se je skrtil v trgovini.

24. a) S čim je prodajalec v navedenem besedilu pokazal osebni pogum? Odgovor napiši na črti.

(1 točka)

24. b) Navedi eno institucijo, na katero se lahko mladostnik obrne ob nasilju vrstnikov. Odgovor zapiši na črto.

(1 točka)

25. a) Kako imenujemo genocid, storjen nad evropskimi Judi med drugo svetovno vojno? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Katakavst.
- B Kulturocid.
- C Etnocid.
- D Holokavst.

(1 točka)

25. b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Slovenska Ustava v 14. členu zagotavlja enakost pred zakonom z zapisom:
»... ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino.«

S katerim mednarodnim dokumentom je v omenjenem členu usklajena slovenska Ustava? Odgovor napiši na črto.

(1 točka)

(Vir besedila: <http://www.us-rs.si/media/ustava.republike.slovenije.pdf>.)